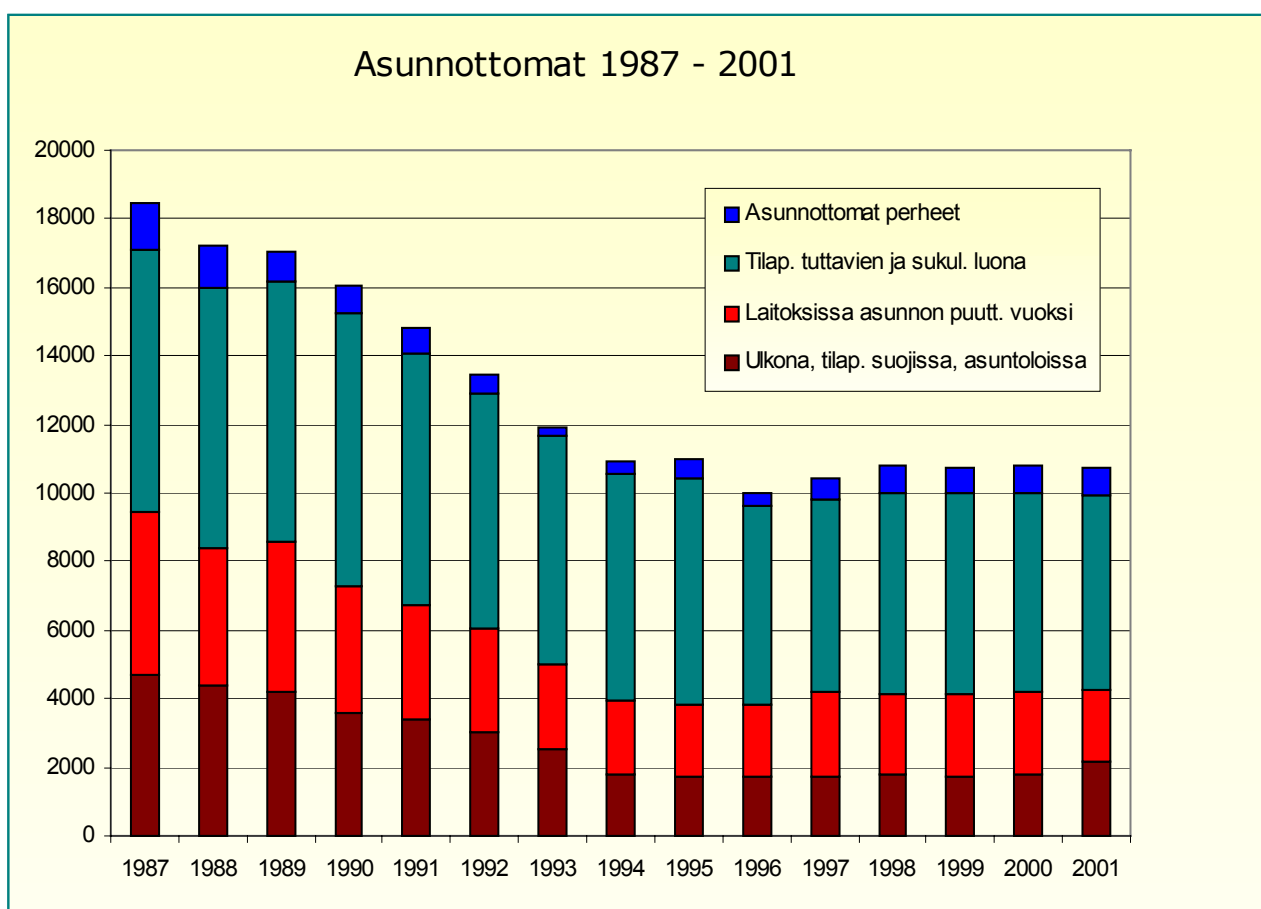

Virpi Tiitinen
20.8.2002

8/2002

Asunnottomat 2001

Asunnottomat 2001

Sisällys:

- Yksinäisiä asunnottomia edelleen 10 000, asunnottomia perheitä 800 – myös maahanmuuttajia on vailla asuntoa
- Asunnottomuuden vähentämishjelmat
- Pienasuntopula jatkuu - asunnonhakijoista yli puolet yhden henkilön talouksia
- Asunnottomat keskittyvät kasvukeskuksiin, Helsingissä on lähes puolet kaikista asunnottomista
- Kunnat asuttavat vuoden mittaan tuhansia asunnottomia – tukipalveluja tarvitaan asuttamisen onnistumiseksi
- Pahimmissa asunnottomuuskuunnissa vaikeasti asutettavien määrä näyttää kasvavan (Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Turku, Lahti, Oulu, Kuopio, Joensuu, Järvenpää, Jyväskylä, Vaasa)

Liitetaulukko 1. Yksinäiset asunnottomat 1997-2001 kasvukeskuksissa ja vaikeimmissa asunnottomuuskuunnissa

Liitetaulukko 2. Asunnottomat 1987 – 2001

Liitemuistio: Best practices eli hyvät käytännöt asunnottomuuden vähentämisessä

Asunnottomat 2001

Yksinäisiä asunnottomia edelleen 10 000, asunnottomia perheitä 800 – myös maahanmuuttajia on vailla asuntoa

Asunnottomuuden kehitystä on kuntakyselyin seurattu 1980-luvun puolivälistä lähtien, jolloin asunnottomien määrä lähenteli kahtakymmentätuhatta. 1990-luvun puolivälissä asunnottomuus laski ensimmäistä kertaa alle kymmentuhannen, mutta sen jälkeen asunnottomuuden väheneminen näyttää pysähtyneen. (Taulukko 1 ja kansilehden kuvio) Yksinäisiä asunnottomia on edelleen noin 10 000, asunnottomia perheitä noin 800. Valtaosa asunnottomista on edelleen miehiä. Naisten osuus asunnottomista on kuntien selvitysten mukaan vajaa viidennes, ja saman verran on asuntoa vailla olevia nuoria. Maahanmuuttajien asunnottomuudesta kysyttiin ensimmäistä kertaa vuonna 2001. Yksinäisiä maahanmuuttajien on asunnottomana yli kolmesataa ja perheitä toista sataa, joidenkin arvioiden mukaan vielä enemmän. (Taulukko 1)

Taulukko 1. Asunnottomat ryhmittäin marraskuussa 1996 - 2001 ¹

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	Muutos 1996- 2001
1. ulkona, ensisuojojissa *	508	421	454	410	451	563	
2. asuntoloissa, maj.liikk. *	1216	1296	1319	1340	1339	1598	
3. erilaisissa laitoksissa *	1670	1946	1873	1931	1998	1396	
4. vapautuvat vangit, joilla ei ole asuntoa	441	506	474	456	417	686	245
5. tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona	5777	5645	5874	5851	5794	5723	354
Yksinäiset asunnottomat yhteensä	9612	9814	9994	9988	9999	9966	354
yksinäisistä asunnottomista							
naisia	1799	2516	1964	1822	1752	1723	-76
nuoria, alle 25 v.	1516	2158	1964	1835	1753	1675	159
maahanmuuttajia	..	..	..	..	..	330	
Asunnottomat perheet	361	600	818	777	783	782	
näistä maahanmuuttajia	..	..	..	..	..	132	

* ks. tämän sivun alaviite

Lähde: Valtion asuntorahasto, kuntien asuntomarkkinaselvitykset 1996 – 2001

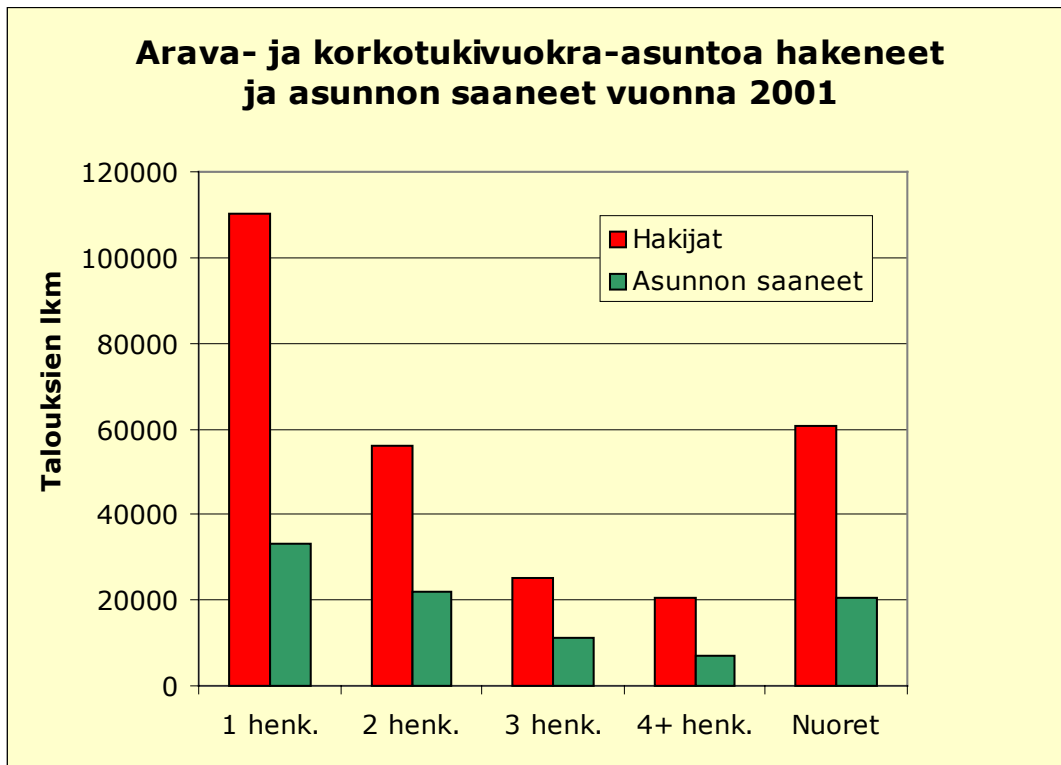
¹ Tässä esitetyt asunnottomien lukumäärätiedot ovat näennäisestä tarkkuudestaan huolimatta suuntaa antavia, sillä eri kuntien arviointiperusteet vaihtelevat. Vuonna 2001 on asunnottomuuden määrittelyyn lisäksi tehty joitakin muutoksia, minkä vuoksi *-merkillä merkittyjen kolmen ensimmäisen asunnottomuusryhmän lukumäärätiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien vastaaviin ryhmiin.

Asunnottomuuden vähentämishjelmat

Asunnottomuuskyseminen on nostettu esille ympäristöministeriön työryhmän laatimassa **asunnottomuuden vähentämishjelmassa**². Ohjelman tavoitteiden toteutumista seuraa työryhmä, jossa on edustettuna ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Valtion asuntorahasto, valtioneuvoston kanslia, Stakes, suurimmat kaupungit (Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Turku), Kuntaliitto sekä järjestöjä ja säätiöitä (Suomen Mielenterveysseura, Vailla vakinaista asunto ry, Raha-automaattiyhdistys, A-klinikkasäätiö ja Y-säätiö). Sama ryhmä seuraa myös erityistä **pääkaupunkiseudun asunnottomuuden vähentämisen toimenpideohjelmalla**, jonka tavoitteena on rakentaa tai hankkia vuosina 2001-2005 tuhat asuntoa vuodessa seudun asunnottomille.³

Pienasuntopula jatkuu - asunnonhakijoista yli puolet yhden henkilön talouksia

Kuvio 1

Lähde: Valtion asuntorahasto, kuntien asuntomarkkinaselvitykset 2001

² Asunnottomuuden vähentämishjelma 2001 – 2003, Ympäristöministeriön moniste 73, Helsinki 2001 (<http://www.ymparisto.fi/asuminen/ajankoht/vahohje.htm>)

³ VALTION JA KUNTIEN YHTEISTYÖ ASUNNOTTOMUUDEN HELPOTTAMISEKSI ETENEE - Tuhat uutta asuntoa vuosittain asunnottomille (YM:n tiedote 20.2.2002) (<http://www.ymparisto.fi/ajankoht/tiedote/ym/tied2002/ym0229.htm>)

Tämän selvityksen tiedot perustuvat **kuntien asuntomarkkinaselvityksiin**. Vuosittain tehtävän asuntomarkkinakyselyn pääpaino on kuntien vuokra-asuntotilanteen selvittämisessä asuntorahaston päätöksenteon tueksi. Vuokra-asuntotilanne on viime aikoina jonkin verran helpottunut, mutta kohtuuhintaisista pienasunnoista on yhtä suuri pula kuin aiemminkin. Kuntien selvitysten mukaan tarjotuista arava- ja korkotuki-vuokra-asunnoista vajaa neljännes on yksiöitä, kun taas hakijoista yli puolet on yhden henkilön talouksia. (Kuvio 1) Tässä joukossa on myös suurin osa asunnottomista.

Kaikki asunnottomat eivät kuitenkaan hae asuntoa normaalin asunnonhaun kautta. Kunnilta kysyttiin viime vuoden asuntomarkkinakyselyssä, kuinka suuri osa vuokra-asuntojonossa olevista asunnonhakijoista oli asunnottomia. Marraskuussa 2001 oli koko maassa kaikkiaan noin 112 000 taloutta arava- ja korkotukivuokra-asuntojonoissa, joista noin 6 500 eli vajaat 6 prosenttia oli asunnottomia asunnonhakijoita. Tämä asunnottomuustieto perustuu yleensä hakijan omaan ilmoitukseen - toisin kuin tässä selvityksessä esitetyt aikasarjat eri asunnottomuusryhmistä (esim. Taulukko 1), jotka perustuvat asunto- ja sosiaali- ja terveystalouksien selvityksiin ja arvioihin.

Vuoden 2001 aikana vuokra-asuntoa hakeneista yhden henkilön talouksista asunnon sai noin 30 % hakijoista, kahden henkilön talouksista lähes 40 %, kolmen henkilön talouksista noin 45 % ja neljän tai useamman henkilön kotitalouksista yli 34 %. Nuorista, alle 25-vuotiaista, asunnon sai noin 34 % hakijoista. Nuoret hakijat ovat pääosin yhden ja kahden henkilön talouksia. (Kuvio 1)

Asunnottomat keskittyvät kasvukeskuksiin, Helsingissä on lähes puolet kaikista asunnottomista

Kasvukeskusalueina voidaan pitää Helsingin seutua ⁴ sekä Turun, Tampereen, Jyväskylän, Kuopion ja Oulun seutuja. Näillä alueilla on suuntautunut eniten muuttoliikettä ja väestönkasvu on ollut suurinta. Tilastokeskuksen ennakkotiedot ⁵ kertovat että vuoden 2002 tammi-kesäkuussa seutujen sisällä muutto on suuntautunut keskuskunnista ympäristökuntiin niin että muuttoliike oli miinusmerkkinen Helsingissä, Turussa, Jyväskylässä, Kuopiossa ja Oulussa. Tarkasteluajanjakso on kuitenkin hyvin lyhyt, ja muuttoliikettä tulisi tarkastella pikemminkin seuduittain kuin kunnittain. Edellä mainituilla kuudella kasvukeskuseuduilla asuu noin 2 248 000 ihmistä, mikä on 43,5 prosenttia koko maan väestöstä. Vuoden 2001 aikana väestö kasvoi näillä alueilla yhteensä yli 27 300 henkilöä eli 1,2 prosenttia - koko maan väestönkasvu oli 0,3 prosenttia. Mainituista seuduista väestönkasvu oli suhteellisesti suurinta Oulun seudulla (2,1 %)

⁴ HELSINGIN SEUTU käsittää pääkaupunkiseudun (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen) ja sen kehyskunnat (Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Nurmijärvi, Sipoo, Tuusula, Vihti)

⁵ www.tilatoskeskus.fi/Tilastouutisia 26.7.2002 ja HS 27.7.2002 Muuttoliikkeen suunta kääntymässä kasvukeskuksista ympäristökuntiin

ja vähäisintä Kuopion seudulla (0,5 %).

Koko maassa oli vuoden 2001 marraskuussa **arava- ja korkotukivuokra-asuntojonoissa** noin 112 300 hakijaa, joista yli 74 prosenttia, 83 500, oli mainituilla kasvukeskusalueilla. Hakijamäärät ovat jonkin verran laskeneet sekä koko maassa että kasvukeskuksissa: vuonna 2000 koko maan jono oli noin 118 000 ja kasvuseutujen jono 88 000. Asunnottomien tilanne ei ole kuitenkaan parantunut; kasvukeskuksissa heidän lukumääränsä on jopa noussut. Vuoden 2002 lopussa yksinäisistä asunnottomista oli kasvukeskuksissa noin 80 prosenttia, lähes 8 000, kun edellisvuonna osuus oli 78 prosenttia eli noin 7 800. Pääkaupunkiseudulla asunnottomista on yli puolet, yli 5 700, joista valtaosa, 4 700, Helsingissä.

Asunnottomat perheet ovat pääosin Helsingissä. Vuoden 2001 lopussa oli asunnottomana tai tilapäismajoituksessa kaikkiaan vajaat 800 perhettä, joista yli 600 oli Helsingissä. Näistä perheistä osa on maahanmuuttajia, joko inkeriläisiä paluumuuttajia tai muualta Suomesta pääkaupunkiin muuttaneita pakolaistaustaisia perheitä sekä muita pienituloisia ulkomaalaisia. Vailla asuntoa oli vuoden 2001 lopussa toistasataa maahanmuuttajaperhettä, joista suurin osa oli Helsingissä. Asunnottomien perheiden joukossa on myös perheväkivallan vuoksi asunnottomiksi joutuneita.

Tässä selvityksessä on tarkasteltu erityisesti edellä mainittujen kasvualueiden keskuskuntien asunnottomuustilannetta ja määrällistä muutosta edellisvuoteen verrattuna. Lisäksi on tarkasteltu kaikkia niitä kaupunkeja, joissa selvitysten mukaan on vähintään 100 asunnontonta. Tällaisia kuntia oli vuoden 2001 lopussa kaikkiaan 12, mikä on kaksi enemmän kuin vuotta aiemmin.

Pahimmat asunnottomuuskunnat vuoden 2001 marraskuussa olivat Helsinki (4 700 yksinäistä asunnontonta), Espoo (580), Tampere (580), Vantaa (507), Turku (469), Lahti (347), Oulu (170), Kuopio (163), Joensuu (158), Järvenpää (143), Jyväskylä (135) ja Vaasa (112). Pahimpien asunnottomuuskuntien joukkoon on jälleen noussut Joensuu, missä asunnottomuusluvut ovat taas samalla tasolla kuin muutama vuosi sitten. Kunnan selvityksen mukaan syynä tähän on muun muassa se että ongelmaisten ja vuokratäristien vuoksi hädettyjen asuttaminen on onnistunut huonosti. Kasvukeskuksista Jyväskylä on aiemmin ilmoittanut varsin alhaisia asunnottomuuslukuja. Nyt määrä on noussut lähes sadalla, mikä johtuu kaupungissa tehdystä niin sanotun piiloasunnottomuuden kartoituksesta.

Edellä mainituissa 12 kunnassa on yhteensä yli 8 000 asunnontonta, mikä on yli 80 prosenttia koko maan asunnottomista. (Liite1, Taulukko 2.) Yhtenäistä suuntaa asunnottomuuden kehityksessä ei mainituissa kaupungeissa ole. Osassa kuntia tilanne näyttää huonontuneen, osassa taas parantuneen tai pysyneen ennallaan. Asunnottomuusluvut ovat nousseet Espoossa, Vantaalla, Turussa, Jyväskylässä, Järvenpäässä ja

Joensuussa ja laskeneet Tampereella, Kuopiossa, Lahdessa, Vaasassa ja Oulussa. Helsinki on ilmoittaneet viimevuotisen suuruiset asunnottomuusluvut. Vertailtavuutta edellisvuoteen tai -vuosiin vaikeuttaa muun muassa se, että aika ajoin kunnissa selvitetään asunnottomuutta tavallista perusteellisemmin, kuten Jyväskylässä viime vuonna. Tällöin lukumäärätiedot muuttuvat huomattavastikin esimerkiksi juuri siitä syystä että piiloasunnottomuutta, mikä ei näy rekistereissä tai asiakastilastoissa, arvioidaan uusien perustein.

Kuntien selvitysten vapaamuotoisista vastauksista on luettavissa viitteitä siitä, kuinka asunnottomuusongelma kunnassa nähdään ja mitä toimenpiteitä ongelman hoitamiseksi on tehty tai suunniteltu tehtäväksi.

Kunnat asuttavat vuoden mittaan tuhansia asunnottomia – tukipalveluja tarvitaan asuttamisen onnistumiseksi

Koko maassa kunnat asuttivat vuoden 2001 aikana noin 3 500 yksinäistä asunnotonta ja noin 800 perhettä. Yksinäisten asuttamisessa on ongelmia, kun taas perheille asunto järjestyy melko hyvin. Yksinäisten heikkoon tilanteeseen vaikuttaa kuntien selvitysten mukaan ainakin se että erilaisten ongelmaisten määrä ja osuus asunnottomista näyttää lisääntyneen. Näin osa asunnottomista on yhä vaikeammin asutettavissa ja tukipalveluja tarvittaisiin yhä enemmän. Pienasuntojen puute on myös jatkuvasti esillä kuntien arvioissa sitä, miksi niin moni asunnoton jää vaille asuntoa.

Moniammatillista yhteistyötä tarvitaan asunto-, sosiaali- ja terveystieteiden sekä kolmannen sektorin kesken varsinkin silloin kun on tarvetta tuettuun asumiseen. Monilla on käytössä portaittaisen asuttamisen malli, missä tavoitteena on siirtyä asteittain tuetusta asumisesta kohti itsenäistä asumista. Niin sanotun sosiaalisen isännöinnin avulla häätöjä on pystytty vähentämään. Myös asumisneuvojien palkkaamisesta on hyviä kokemuksia. Erityisen vaikeaa on löytää asuntoa moniongelmaisille ja huumeidenkäyttäjille. Tukipalvelujen puute on usein pullonkaulana asuttamisen onnistumiselle. Kuitenkin myös ongelmaisten ryhmien asuttamisessa on onnistuttu. (**Ks. liitemuistio** *Best practices* eli hyvät käytännöt asunnottomuuden vähentämisessä.)

Tuki- ja palveluasuntojen tarvetta kartoitettiin vuoden 2001 asuntomarkkina-kyselyssä. Tuki- ja palveluasumisen määrittely ei ole helppoa, ja niinpä kuntien vastauksia voidaan pitää lähinnä suuntaa antavina; kaikki kunnat eivät ole myöskään arviota tehneet. Suurin osa kunnista kuitenkin vastasi tähän kysymykseen ja näiden vastausten perusteella kuntien tuki- ja palveluasuntojen tarve on seuraavan kahden vuoden aikana noin 5 700 asuntopaikkaa, mikä asuntoina tarkoittanee noin 3 000 - 3 500 asuntoa. Niiden ryhmien, joiden asunnottomuusriski on suurin (mielenterveyskuntoutujat, päihdeongelmaiset sekä nuoret), tuki- ja palveluasuntotarve arvioitiin noin 4 300 asuntopaikkaksi seuraavana kahtena vuotena.

Pahimmissa asunnottomuuskunnissa vaikeasti asutettavien määrä näyttää kasvavan

Tässä selvityksessä esitetyt tiedot perustuvat kuntien Valtion asuntorahastolle toimittamiin asuntomarkkinaselvityksiin. Myös vapaamuotoiset vastaukset kunnan asunnottomuustilanteesta, pahimmista ongelmista ja toimenpiteistä asunnottomuuden vähentämiseksi on poimittu kuntien selvityksistä. *Tarkasteluajankohta on marraskuu 2001, suluissa muutos edellisvuodesta.*

HELSINKI

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 4 700 (-)

näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 100

asuntoloissa yms. 1030

laitoksissa 750

tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 2 820

yksinäisistä asunnottomista naisia 820, nuoria 550, maahanmuuttajia 200

Asunnottomat perheet 625 (-)

näistä maahanmuuttajia 100 (joidenkin arvioiden mukaan vielä enemmän)

Estolle (Eryityssosiaalitoimisto) tullut 80 uutta pientasuntoa vuonna 2001. Lisäksi solupaikkoihin sijoitettiin noin 125 asiakasta. Suunnitelmallisuus on asuttamisessa kaiken perusta; ongelmat kuuluvat itsestään selvästi asiaan (päihteet, psyykeongelmat). Maahanmuuttajia asutetaan normaalin palvelukäytännön mukaisesti, siis kuten muitakin asiakkaita. Lastensuojelun tukiasunnoista nuoret jatkoasutetaan kaupungin vuokra-asuntoihin, mikä on toiminut tänä vuonna hyvin. Niemikotisäätiön käyttöön ei luovutettu uusia aravavuokra-asuntoja tänä vuonna. Säätiö laatii kokonaistarpeestaan selvitystä

Entistä vaikeampia asiakkaita: huumeidenkäyttäjät, moniongelmaiset. Tarvitaan lisää sekä normaaliasuntoja että erityisryhmille tarkoitettuja palveluasuntoja/koteja (huumeiden korvaushoidossa olevat, päihdeongelmaiset liikuntarajoitteiset). Lisäksi tarvitaan avoimuuden tukipalveluja. Tilanne ei helpotu ellei suunnittelematonta Helsinkiin muuttoa kyetä rajoittamaan.

Kunnan vuoden 2001 aikana asuttamat asunnottomat:

550 (-27) yksinäistä, 290 (-8) perhettä

ESPOO

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 580 (+30)

näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 35

asuntoloissa yms. 130

laitoksissa 115

tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 300

yksinäisistä asunnottomista naisia 120, nuoria 100, maahanmuuttajia 40

Asunnottomat perheet 35 (+10)

näistä maahanmuuttajia 6

Asunnottomia on asutettu kaupungin ja Y-säätiön omistamiin asuntoihin. Espoon Diakoniasäätiön tukiasunnoissa asuvia on asutettu kaupungin vuokra-asuntoihin, jotta tilalle on voitu ottaa uusia asunnottomia. Kaupungille on rakennettu 21-paikkainen

asuntola. Ongelmaryhmien asuttaminen on onnistunut hyvin silloin, kun asunnoton on saanut kokonaisvalaista tukea mm. päihdehuollon avulla ja hänellä on ollut mahdollisuus tukihenkilöön. Pitkäaikaisten asunnottomien joukossa on paljon sellaisia, joiden asumisvalmiudet, -tavat ja elämäntapa eivät sovellu tavallisen asuintalon naapurustolle. Maahanmuuttajat haluavat yleensä samoille alueille, missä ennestään asuu maahanmuuttajia ja herkästi kieltäytyvät muilta alueilta tarjotuista asunnoista. Asumisen tukea ja ohjausta tarvitsevat kipeästi niin maahanmuuttajat kuin asunnon saaneet asunnottomatkin.

Asunnottomien kokonaismäärä on lisääntynyt. Erityisesti sellaisten asunnottomien määrä, joille pelkkä asunnon tarjoaminen ei riitä, näyttää olevan kasvussa. Tarvitaan lisää välimuotoisia asumispalveluja, joissa on huomioitu valvonnan ja tuen tarve. Asumisneuvojia/sosiaalista isännöintiä tarvitaan vähentämään ja ehkäisemään ongelmia.

Kunnan vuoden 2001 aikana asuttamat asunnottomat:

275 (+5) yksinäistä, 105 (+25) perhettä

TAMPERE

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 580 (-65)

näistä ulkona, ensisuojoissa yms. 25

asuntoloissa yms. 18

laitoksissa 186

tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 351

yksinäisistä asunnottomista naisia 120, nuoria 116, maahanmuuttajista ei tietoa

Asunnottomat perheet 20 (+10)

asunnottomista maahanmuuttajaperheistä ei tietoa

Asunnonhakua on helpotettu keskittämällä toimintaa. Nyt hakija saa monipuolista asumistietoutta yhdestä paikasta ja voi jättää hakemuksensa samalla kertaa useampaan paikkaan. Muuttoliikkeestä johtuen Tampereelle muuttaa myös vaikeammin asutettavia, joille sekä vuokrat ovat liian korkeat että muut vaateet vaikeammin täytettävissä. Tukiasumisen tarvetta edelleen vaikeammin asutettavien kohdalla. Pakolaisista 83 on asutettu uusiin tai olemassaoleviin asuntoihin, muut asuvat sukulaisten luona tai ovat itse löytäneet asunnon.

Asunnottomuus näyttää olevan pysyvä osa reunailmiönä suuren kaupungin todellisuutta. Normaalien vuokra-asuntojen tuotannolla tilanteeseen voidaan vastata jonkin verran. Uusien asuntoloiden/tilapäismajoituspaikkojen rakentamiseen ei ole tarvetta. Moniammatillista yhteistyötä tarvitaan, esimerkiksi sosiaali- ja asuntoviranomaisten välimaastossa operoiva toiminta, sosiaalinen isännöinti tukee asunnottomuuden ennaltaehkäisyä ja korjaamista.

Kunnan vuoden 2000 aikana asuttamat asunnottomat (vuoden 2001 tiedot puuttuvat):

191 (-9) yksinäistä, 20 (+18) perhettä

VANTAA

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 507 (+41)

näistä ulkona, ensisuojoissa yms. 60

asuntoloissa yms. 40

laitoksissa 37

tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 370

yksinäisistä asunnottomista naisia 146, nuoria 146, maahanmuuttajia 50

Asunnottomat perheet 28 (-6)

näistä maahanmuuttajia 4

Pienten asuntojen puute heikentää asunnottomien asuttamista, koska suurin osa on yksinäisiä. On ostettu yksittäisiä as.oy -huoneistoja. Pakolaiset/inkeriläiset asutetaan maahanmuuttajien yhteispalvelutoimiston esityksestä, muut maahanmuuttajat ovat jonnossa muiden hakijoiden kanssa.

Asunnottomuus on lievässä nousussa. Tulisi rakentaa pieniä asuntoja, estää hädät, nostaa asumistukea.

Kunnan vuoden 2001 aikana asuttamat asunnottomat:

236 (-7) yksinäistä, 12 (+9) perhettä

TURKU

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 469 (+176)

näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 6

asuntoloissa yms. 15

laitoksissa 283

tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 165

yksinäisistä asunnottomista naisia 54, nuoria 63, maahanmuuttajia 2

Asunnottomat perheet - (-)

Asunnottomat ohjattu hoito- ja huoltokoteihin. Osa on saanut myöhemmin joko päihdehuollon tukiasunnon tai normaalin vuokra-asunnon. Vuokra-asunnon hankkimista vaikeuttavat asiakkaan rästivuokrat tai pahantapainen elämä. Myös huumeongelmaisilla ja ulkomaalaisperheillä, joilla on paljon lapsia, on vaikeuksia saada vuokra-asuntoa.

Lisääntyneestä asuntotarjonnasta huolimatta asunnottomuus näyttäisi olevan kasvussa. Turkuun on perustettu puolimatkatkoti "Luotsi-talo" päihdehuollon pitkistä kuntoutumishoidoista palaaville asiakkaille.

Kunnan vuoden 2001 aikana asuttamat asunnottomat:

253 (+12) yksinäistä, 34 (+7) perhettä

LAHTI

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 347 (-49)

näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 40

asuntoloissa yms. 152

laitoksissa 65

tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 90

yksinäisistä asunnottomista naisia 40, nuoria 30, maahanmuuttajia 10

Asunnottomat perheet 5 (-5)

näistä maahanmuuttajia 2

Varsin vähän pystytty auttamaan henkilöitä esim. asuntoloista, vaikka tähän on pyritty. Asuttaminen vaatii useimmiten kiinteät tukipalvelut, joita ei riittävästi pystytä tarjoamaan. Sosiaalitoimen ja kolmannen sektorin tukiasuntoihin on asutettu n. 20 henkilöä v. 2001.

Asunnottomuus ei vähene ilman tukipalvelujen lisäämistä. Keskeisessä asemassa ovat erilaiset vapaaehtoisjärjestöt, joilla olisi haluja ja resursseja paneutua tähän ongelmaan. Suunnitteilla on myös erikoisratkaisuja esim. pienasuntoja erityisryhmille pieninä yksikköinä eri asuinalueiden "kupeeseen".

Kunnan vuoden 2001 aikana asuttamat asunnottomat:

70 (-30) yksinäistä, 20 (-10) perhettä.

OULU

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 170 (-12)

näistä ulkona, ensisuojoissa yms. 40

asuntoloissa yms. 20

laitoksissa 90

tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 20

yksinäisistä asunnottomista naisia 12, nuoria 10, maahanmuuttajia 2

Asunnottomat perheet 4 (+2)

näistä maahanmuuttajia -

Lähes kaikille päihdeongelmallisille on voitu tarjota asuntopaikka. Kaupungin suoraan omistamien ja vuokratyöyhtiöitten asuntoihin sijoitetaan myös yksinäisiä asunnottomia normaalin asunnonjaon puitteissa.

Erityisryhmien asuntojen saantia pyritään helpottamaan. Kaupunki neuvottelee suurimpien vuokra-asuntojen omistajien kanssa sopimukset, joiden perusteella ns. itsenäiseen asumiseen kykeneviä erityisryhmien asukkaita voidaan sijoittaa aiempaa helpommin normaaliin vuokra-asuntokantaan. Sopimukset tehdään yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa. Sopimusten syntyminen edellyttää että sos.toimessa järjestetään resursseja oman isännöitsijän (asumisneuvojan) saamiseksi 60-75 asuntoa vuodessa.

Kunnan vuoden 2001 aikana asuttamat asunnottomat:

123(+23) yksinäistä, 46 (+26) perhettä.

KUOPIO

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 163 (-33)

näistä ulkona, ensisuojoissa yms. 22

asuntoloissa yms. 29

laitoksissa 47

tilap. sukulaisten ja tuttavien luona 65

yksinäisistä asunnottomista naisia 30, nuoria 52, maahanmuuttajia 3

Asunnottomat perheet - (-1)

Uudenlaisia toimia asunnottomuuden hoitamiseen tarvitaan. Vireillä on Sirkkulampuiston hanke "Ukkila" sekä Niiralan Kulma Oy:n hanke päihdeongelmallisille naisille. Ns. kolmannella sektorilla on asunnottomien asuttamisessa tärkeä rooli. Asuttaminen onnistuu parhaiten, kun asunnottomille pystytään järjestämään tukea asunnon saannin jälkeenkin.

Nuoret huumeidenkäyttäjät lisääntyvät. Tarvittaisiin käyttäjille sopivia asuntoja, joissa naapurit eivät häiriintyisi.

Kunnan vuoden 2001 aikana asuttamat asunnottomat:

70 (+20) yksinäistä, 10 (-) perhettä

JOENSUU

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 158 (+124)

näistä ulkona, ensisuojoissa yms. -

asuntoloissa yms. 2

laitoksissa 81

tilap. sukulaisten ja tuttavien luona 75

yksinäisistä asunnottomista naisia 29, nuoria 51, maahanmuuttajia 3

*Asunnottomat perheet 2 (-3)
näistä maahanmuuttajia -*

Ongelmaisten ja vuokratien vuoksi hädettyjen asuttaminen onnistunut huonosti. Muiden asunnottomien asuttaminen onnistunut hyvin. Ongelmia ovat aiheuttaneet häiriöiden ja rästien vuoksi hädetyt. Maahanmuuttajien asuttamisessa on samat ongelmat kuin suomalaisten asuttamisessa.

Asunnottomuus on lisääntynyt. Tarvitaan päihde- ja mielenterveysongelmaisten vahvasti tuettua asumista vuokra-asunnoissa. Tarvitaan solutyypisiä tuettuja asuntoja ja lisää tukea. Nuorten parien erot ja muualta muuttaneet lisäävät asumistarvetta. Pienasuntojen (n. 37 m²) osuutta lisättävä. Vuokratiläisten hoito ns. välitystilin kautta sosiaalitoimessa lisääntynyt. Asumisvalmennusta tarvitaan.

*Kunnan vuoden 2001 aikana asuttamat asunnottomat:
97 (-) yksinäistä, 9 (-) perhettä*

JÄRVENPÄÄ

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 143 (+7)

näistä ulkona, ensisuojoissa yms. 8

asuntoloissa yms. 12

laitoksissa 15

tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 108

yksinäisistä asunnottomista naisia 31, nuoria 37, ei yhtään maahanmuuttajaa

Asunnottomat perheet 1 (+1)

Asunnottomat on asutettu pääasiassa Y-säätiön ja kaupungin omistamiin pieniin asuntoihin. Joku on asutettu myös VVO:n asuntoon. Asuttaminen onnistuu parhaiten jos asukkaalle saadaan riittävä tuki ja valvonta ensi alkuun. Edellä mainitun puute onkin suurin ongelma. Laitoshoidon ja itsenäisen asumisen välillä on aivan liian vähän tarjontaa. Pajalan ja Jampan alueilla toimii asumisneuvoja, joka omalta osaltaan pyrkii ohjaamaan asumisessaan vaikeuksiin joutuvia.

Asunnottomuus Järvenpäässä on vuosi vuodelta hiljalleen lisääntynyt. Näyttää siltä että ihmisten ongelmatkin monimutkaistuvat. Uusia toimenpiteitä tarvitaan kipeästi ja monenlaisia järjestelmiä. Pitää olla verkostoja ja tuettua asumista erilaisille ihmisryhmille. Näihin liittyy kuitenkin yleisesti kaikenlaista ympäristön pelkoa, joten päätösten saaminen on erittäin vaikeaa.

*Kunnan vuoden 2001 aikana asuttamat asunnottomat:
20 (-5) yksinäistä, - (-) perhettä*

JYVÄSKYLÄ

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 135 (+94)

näistä ulkona, ensisuojoissa yms. 5

asuntoloissa yms. -

laitoksissa 12

tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 118

yksinäisistä asunnottomista naisia 31, nuoria 43, ei maahanmuuttajia

Asunnottomat perheet - (-7)

Asuntojonoon hakeutuneet ovat saaneet hyvin asuntoja. Piiloasunnottomien määrä oli keväällä jopa noin 100. Heidän auttamisensa on vaikeaa, koska pelkän asunnon tarjoaminen ei heille riitä.

Asunnottomuus on säilynyt entisen suuruisena. Luvut merkittävästi edellisvuotta suuremmat, koska ns. asuntojonoissa näkymättömät piiloasunnottomat on arvioitu keväällä 2001 suoritetun kartoituksen perusteella. Asunnottomuutta voidaan vähentää nykyisestä vain lisäämällä asumisneuvontaa ja tukiasumista. Näin onkin tarkoitus tehdä.

Kunnan vuoden 2001 aikana asuttamat asunnottomat:

44 (-13) yksinäistä, 22 (+7) perhettä

VAASA

Yksinäiset asunnottomat yhteensä 112 (-48)

näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 6

asuntoloissa yms. -

laitoksissa 18

tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 88

yksinäisistä asunnottomista naisia 23, nuoria 23, ei maahanmuuttajia

Asunnottomat perheet 2 (-8)

näistä maahanmuuttajia -

Asunnottomilla monesti muitakin ongelmia kuin asunnottomuus. Heitä on asutettu tavallisiin vapautuviin vuokra-asuntoihin kiinteistön asukasjakauma tarkasti huomioiden. Käytössä myös erityisesti asunnottomille tarkoitettuja Y-säätiön asuntoja.

Maahanmuuttajien asuttaminen sujunut melko hyvin.

Tarvitaan lisää pieniä asuntoja sekä erityyppisiä asumismuotoja esim. päihdeongelmallisille. Tuettua ja valvottua asumista lisättävä.

Kunnan vuoden 2001 aikana asuttamat asunnottomat:

84 (-) yksinäistä, 7 (-) perhettä

Liite

Liitetaulukko 1. Yksinäiset asunnottomat 1997-2001 kasvukeskuksissa ja vaikeimmissa asunnottomuuskuunnissa

	2001	2000	1999	1998	1997	Muutos 1997-2001
Helsinki	4 700	4 700	4 440	4 290	4 130	+ 570
Espoo	580	550	550	535	488	+ 92
Tampere	580	645	598	554	539	+ 41
Vantaa	507	466	473	432	408	+ 99
Turku	469	293	431	411	440	+ 29
Lahti	347	396	428	450	470	- 123
Oulu	170	182	185	228	298	- 128
Kuopio	163	196	75	80	98	+ 65
Joensuu	158	34	80	146	136	+ 22
Järvenpää	143	136	104	105	101	+ 44
Jyväskylä	135	41	78	65	100	+ 35
Vaasa	112	160	115	152	82	+ 30
Yhteensä	8 064	7 765	7 477	7 302	7 154	+ 910
Osuus koko maasta, %	80,9	78,0	75,7	74,5	74,3	
Koko maa	9 966	9 999	9 988	9 994	9 814	+ 152

Liitetaulukko 2. Asunnottomat 1987 – 2001

	Ulkona, en- sisuojissa, asuntoloissa	Laitoksissa asunnon puut- teen vuoksi	Tilap. tuttavien ja sukulaisten luona	Yksinäiset asunnottomat yhteensä	Asunnottomat perheet ja pariskunnat
1987	4 700	4 760	7 650	17 110	1 370
1988	4 400	4 000	7 600	16 000	1 200
1989	4 170	4 400	7 620	16 190	870
1990	3 610	3 690	7 950	15 250	800
1991	3 370	3 340	7 390	14 100	700
1992	3 030	3 030	6 820	12 880	570
1993	2 560	2 410	6 700	11 670	250
1994	1 760	2 170	6 630	10 560	380
1995	1 710	2 110	6 610	10 430	560
1996	1 720	2 110	5 780	9 610	360
1997	1 720	2 450	5 650	9 820	600
1998	1 770	2 350	5 870	9 990	820
1999	1 750	2 390	5 850	9 990	780
2000	1 790	2 420	5 790	10 000	780
2001	2 160	2 080	5 720	9 960	780

Best Practices eli hyvät käytännöt asunnottomuuden vähentämisessä

Taustaa

Suomessa on ARAn tekemien kuntakyselyjen mukaan *asunnottomana noin 10 000 yksinäistä henkilöä ja noin 800 perhettä*. Luvut ovat osin arviolukuja ja ne ovat olleet samaa suuruusluokkaa jo monta vuotta. Joillakin paikkakunnilla asunnottomuutta on onnistuttu vähentämään, mutta joillakin paikkakunnilla luvut ovat vastaavasti kääntyneet nousuun - mitään yhtenäistä suuntaa asunnottomuuden kehitykselle ei viime vuosina ole ollut. Asunnottomuus keskittyy suurimpiin kaupunkeihin; Helsingissä on asunnottomista noin puolet.

Osalle asunnottomista pelkkä asunto riittää, mutta suurella osalla jokapäiväinen asuminen ei suju ilman tukea. ARAn loppuvuonna 2001 tekemän kyselyn mukaan kunnat arvioivat, että *tuki- ja palveluasuntojen lisätarve* on kahtena seuraavana vuonna noin 4 300 asuntopaikkaa sellaisille väestöryhmille, joilla asunnottomuusriski on suuri. Näistä suurimpia ryhmiä ovat mielenterveyskuntoutujat ja päihdeongelmaiset. Myös nuorten asunnottomuus on lisääntynyt. Tarvearviot ovat suuntaa antavia eivätkä kaikki kunnat ole arvioita tehneet.

Valtakunnallisella asunnottomuuden vähentämishajelmalla pyritään kääntämään asunnottomuusluvut selvään laskuun, ja pääkaupunkiseudun erityisohjelman tavoitteena on rakentaa tai hankkia lähivuosina 1 000 asuntoa vuodessa seudun asunnottomille.

Suomalainen *Best Practice* - perusmalli

Rakennettaessa ja hankittaessa asuntoja asunnottomille on Suomessa peruslinjana ollut tavallisten vuokra-asuntojen järjestäminen normaalista asuntokannasta. Kuntien asunnonhankintaa ja erityisesti Y-säätiön toimintaa on kansainvälisissä teksteissä esitelty yhtenä keskeisenä *Best Practice* -mallina. Vuokrasopimus näihin asuntoihin tehdään usein välivuokrauksen kautta esimerkiksi niin että kunnan sosiaalitoimi vastaa vuokrasta ja takaa myös että asunto on kunnossa seuraavalle asukkaalle.

Hyviä käytäntöjä vaikeimmin asutettaville

Ongelmaisimmille ryhmille kuten vaikeasti päihdeongelmaisille, huumeidenkäyttäjille tai moniongelmaisille asuminen normaalissa kerrostalossa ei kuitenkaan onnistu.

Monille paikkakunnille on rakennettu pientaloja tai käytetty vanhaa puutalokantaa päihdeongelmaisten asumisen järjestämiseksi.

Yksi vanhimmista ja tunnetuimmista esimerkeistä on *Kuopion Sirkkulanpuisto*, joka pidetään onnistuneena 1990-luvun asuntopoliittisena kehittämishankkeena. Siinä

asunnottomat päihdeongelmaiset eli tulevat asukkaat itse yhdessä alan aktiivien kanssa rakennuttivat aravarahoituksella 10 pientaloa käsittävän vuokrataloyhteisön Liko-lahdelle Kallaveden rannalle. Teemana oli "Toinen toistaan tukien kadulta kotiin". Jokaisella asukkaalla on itsenäinen, vaatimattomasti varustettu ja kovaakin kulutusta kestävä vuokrayksiö, ja jokaisella asukkaalla on oikeus osallistua taloyhteisön päätöksentekoon. Tutkija tiivistää Sirkkulanpuiston hankkeen seurantalutkimuksessa⁶ kuinka tärkeää asuntopoliitikassa on ottaa huomioon erilaisia elämäntilanteita ja elämäntapoja; asumistarpeet ja asumiskyvyt vaihtelevat. Tutkimuksessa korostui myös asunto- ja sosiaalisektoreiden läheisen yhteistyön tarve.

Esimerkkejä löytyy myös Kotkasta ja Haminasta, missä *Kymen A-klinikkatoimella* on sekä omassa omistuksessaan että kaupungin vuokrataloyhtiöltä vuokrattuna pientaloja ja pienkerrostaloja, joiden asukkaat saavat tarvitsemansa tuen A-klinikan tukiasunto-työntekijöiltä. Tuki perustuu säännöllisesti sovittuihin kotikäynteihin ja niihin liittyviin asioiden selvittämiseen, neuvontaan ja tarvittaessa hoitoon motivointiin ja ohjaamiseen. Tukiasuminen on tarkoitettu määräaikaiseksi ja tavoitteena on että osoitettuun pystyvänsä asumaan "normaalisti" asukkaat voivat muuttaa pysyviin asuntoihin.

Kajaanissa on myös hyviä kokemuksia asunnottomien asuttamisesta. Kaupungilla ja kaupungin vuokrataloyhtiöllä on omistuksessaan yhteensä noin 40 pientaloasuntoa erityisryhmille. Ensimmäiset asunnot on rakennettu tai hankittu 90-luvun alussa. Asutettavat ovat pääosin päihdeongelmaisia; yksi taloista on tarkoitettu vain naisille. Asukkaiden tukena on kaupungin palkkaama asumisen ohjaaja, joka pyörittää myös päiväkeskusta yhteistyössä toisen tukihenkilön kanssa. Asunnoissa saa asua niin kauan kuin tarvetta on, mutta tavoitteena on muuttaa ennen pitkään normaaliin vuokra-asuntoon. Kajaanissa asunnottomuus on saatu niin hyvin hoidettua että kaupungissa on voitu lopettaa ensisuoja jo vuosia sitten.

Pientalokohteista monet sopivat erityisesti "maalaismaiseen" elämään tottuneelle henkilölle. Niistä useissa, kuten edellä mainitussa Sirkkulanpuiston esimerkissä, myös omatoimisuus on yksi elementti.

Vaikeimpana haasteena niin virkamiehet kuin palveluja tuottavien järjestöjen ja yhteisöjen edustajat pitävät tällä hetkellä huumeongelmaisia ja moniongelmaisia, joille hyviä asumisvaihtoehtoja on vaikea suunnitella. Tätä *uutta asunnottomuutta* edustavat ovat usein nuoria ns. kaupunkinomadeja.

Ongelmaisimpien väestöryhmien asumisen ratkaiseminen voi vaatia onnistuakseen hyvinkin yksilöllisesti suunniteltuja vaihtoehtoja. Helppoa ja halpaa tietä ei silloin ole kun tavoitteena on kaikkien mahdollisimman tasa-arvoinen ja yksityisyyttä kunnioittava asuminen.

Hyvien käytäntöjen kokoaminen

Ympäristöministeriön asunnottomuuden seurantaryhmän vieraina maaliskuussa 2002 olleet palvelujen tuottajat ovat halukkaita yhteistyöhön asunnottomuuden vähentämiseksi, fokuksessa on erityisesti pääkaupunkiseutu. Kokouksessa mukana olleet, erilli-

---

⁶ Juhani Laurinkari: Oman avun yhteisö erityisryhmien asuntokysymyksen osaratkaisuna. Kuopion Sirkkulanpuisto esimerkkinä 1990-luvun asuntopoliittisesta kehittämishankkeesta, Tutkimusraportti 4/1994, Ympäristöministeriö, asunto- ja rakennusosasto

sen kutsun saaneet yhteisöt olivat *Asumispalvelusäätiö ASPA, Espoon Diakoniasäätiö, Helsingin diakonissalaitos, Kriminaalihuollon tukisäätiö, Nuorisoasuntoliitto, Sini-nauhaliitto ja Sininauhasäätiö*. Lisäksi työryhmässä on jäsenenä *A-klinikkasäätiön* ja *Suomen Mielenterveysseuran* edustajat.

Monilla on asiasta pitkäaikaista kokemusta, toiset taas vasta aloittelevat tällä sektorilla. Niinpä yhteinen näkemys oli että niin hyvistä kuin huonoistakin kokemuksista pitäisi ottaa oppia. Tietoa pitäisi kerätä erityisesti hyvistä ja onnistuneista käytännöistä. YM:n asunnottomuuden vähentämishjelman tutkimusryhmällä onkin listallaan yhteinen tärkeänä tutkimushankkeena *Best practices* -esimerkkien kokoaminen.

Huomioita ja ideoita

Lopuksi luettelomaisesti joitakin huomioita ja ideoita, joita asunnottomien ja asunnottomuuskysymyksen kanssa työskentelevillä on ongelman hoitamisesta.

- Oleellista on erottaa toisistaan *asunto* ja toisaalta *tuki ja hoito*. Sosiaalihuollon näkökulmasta tätä eroa ei pystytä useinkaan tekemään, vaan asunto on hoitoalan ammattilaisella yksi "toimenpide" muiden joukossa. Arkkitehtonisesti asunnon vaatimukset täyttävän tilan tarjoamista arkielämän ympäristöksi ei nähdä tavoitteeksi sinänsä. Myöskään itsenäisyyttä tai oman tilan hallintaa ei välttämättä arvosteta.
- "*Ihmisarvoisella asumisella ja päihdeongelmalla ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa*" on alan erään aktiivin, Jyväskylän katulähettyksen Jorma Soinin motto. Ajatus lähtee siitä, että meillä yleensä vaaditaan ihmiseltä päihdeongelmasta vapautumista ennen asunnon järjestymistä, asunto täytyy ikään kuin ansaita. Päihdeongelmasta selviytyminen on kuitenkin vaikeaa ilman asuntoa.
- *Asunnon vähimmäisvaatimukset*: pinta-ala yksinäiselle henkilölle vähintään 30-40 m², poikkeustapauksessa, vanhassa kannassa voisi olla pienempi; oma WC ja suihku, peruskeittiövarusteet, oma uloskäynti joko ulos tai yhteiseen tilaan. Tarvittaessa rakenteellisia erikoisuuksia kuten kestäviä materiaaleja.
- *Soluasuntojen rakentamista* tai tekemistä *tulisi välttää*. Soluasuminen on riskialtis vaihtoehto erityisesti päihdeongelmallisille. Uusiin kumppaneihin sopeutuminen kasvattaa riskiä päihteiden käytön lisäämiselle. Muutoinkin oman tilan merkitys on näille asukkaille yhtä tärkeää kuin muillekin.
- Asunnottomien asunnon yhteyteen tarvitaan *yhteistiloja* oleskeluun ja erilaiseen toimintaan. Uusasunnottomat tuskin tarvitsevat höyläpenkkiä; sen sijaan urheilu/kuntoilutilat voisivat olla tarpeen. *Henkilökunnalle* tarvitaan oma tila. - Nämä kriteerit sopivat niin rivitalo- kuin muuhunkin rakentamiseen. Niissä on vielä ns. normaaliasumisen tuntu.
- Suomessakin voitaisiin ryhtyä kehittämään myös avain uudenlaisia vaihtoehtoja eli Tanskan mallin mukaan "*Epätavallisia asuntoja epätavallisille ihmisille*" ("Skaeve huse til skaeve eksistenser" - *skaeve* tarkoittaa vinoa) (<http://www.efs.dk>). Tämä projekti sisältää monenlaista: uusia asuntoryhmiä, vanhojen rakennusten hyväksikäyttöä, laiva-asumista, siirtolapuutarhamökkityypistä

asumista. Kaikelle tälle on ilmeisesti kuitenkin olemassa laatukriteerit, joten mitä tahansa konttiasumista ei sallita. *Asukkaiden omatoimisuus* on yksi oleellinen elementti; asumiseen liittyy tukitoiminta.

- Meillä erityisesti asunnottomien kanssa työskentelevät peräänkuuluttavat juuri tämän tapaisia vaihtoehtoja. Varsinkin vanhemman polven asunnottomilla on taitoa tehdä itse remontteja. *Vailla Vakinaista asuntoa ry:*ssä on mm. hyviä kokemuksia siitä kuinka asunnottomat ovat itse korjanneet Vartiosaassa kaksi huvilaa hienoon kuntoon. Asunnon ei aina tarvitse olla viimeistelty eli kallis.
- *Jyväskylän katulähetyksellä* on asumisvaihtoehto, jossa vaikeasti päihdeongelmaisista, jopa korvikeaineiden käyttäjiä asuu lähes tavallisessa rivitalossa - yksikkö on tosin iso, 52 asuntoa. Kiinteistössä on myös ns märkäpuoli eli kun asukkaalla menee "liian lujaa" niin häneltä otetaan vähäksi aikaa oman asunnon avain pois ja hän siirtyy märkäpuolelle kunnes taas pystyy jatkamaan itsenäisempää asumista. Vaihtoehto ei suinkaan ole ongelmaton, väkivaltaa esiintyy - tämä vaihtoehto kiinnostaa kuitenkin kaikkein vaikeimman asunnottomuusryhmän kanssa työskenteleviä, esim. Stakesin vetämää ensisuojavaikostoa. Turvallisuus onkin kysymys, johon näissä asunnoissa on erityisesti kiinnitettävä huomiota - olisiko uudesta tekniikasta apua?
- *Vanhan rakennuskannan käyttöä* asunnottomien asuntojen rakentamiseksi tulisi ehdottomasti tehostaa - tässä uusi laitosavustus on hyvänä apuna. Kyseeseen voivat tulla tällöin mm. kaupunkinomadit tai ehkäisevässä mielessä asunnottomuuden riskin alla olevat kuten mielenterveyskuntoutujat. Porvoosen vasta avattu Tellervo-koti on esimerkki tällaisesta kohteesta.
- *Vältettäviä ratkaisuja* ovat suuret, jopa sadan yksiön kerrostalot, joihin asutetaan erilaisia ongelmaisia ryhmiä. Keskustelussa on ruvettu puhumaan *uudenlaisista köyhäintaloista*, mikä on pelottavaa.
- Lopuksi: Kysymys integraatiosta - segregatiosta on ikuinen. Päätaavoite on edelleen asunnottomien integroiminen muuhun asuinympäristöön, mutta jos se ei kerta kaikkiaan onnistu niin erillisiä vaihtoehtoja tarvitaan.